

TIJDELIJKE SAMENSCHOLING
& REBEKKA DE WIT

WE TAKE IT
FROM HERE

Personen

Michiel

Carole

Rebekka

Stan

NB de teksten in deel 1 staan in een mogelijke volgorde. Iedere voorstelling valt de volgorde anders uit. Soms worden er nieuwe dingen gezegd. Soms worden er dingen weggelaten.

proloog

*michiel Ik zou graag willen beginnen
met een gedicht.*

Van Antjie Krog.

Uit Het land van genade en verdriet.

Nummer tien.

Het staat tussen haakjes.

*(‘maar als het oude niet schuldig is
en geen schuld belijdt
kan het nieuwe ook niet schuldig zijn*

*en nooit worden berispt
als het nieuwe het oude herhaalt
begint alles van voor af aan
maar dit keer anders ingekleurd')*

stan zingt

*Once there was an Indian tribe
and that tribe is now extinct.*

*They had just one word for everything because everything was
interlinked.*

*The word to say goodbye
was the same word to say,
hey, how are you?*

Every lie was the truth.

*And the truth was a mirror
and the mirror was me
as much as you.*

They are long gone.

Gone are the days of the Tribe

That Spoke In Just One Word.

Ain't that a waste?

Oh, to fit the whole world in a word. Wouldn't it be great?

*And the word was an adverb, a noun,
pink and brown. The word was a tree.*

A forest and a mountain.

*A flower and every creature in the sea.
They used the word for love
and they used the word for death.
And the word was never spoken.
It had simply grown together
with their breath.*

*They are long gone.
Gone are the days of the Tribe
That Spoke In Just One Word.
Ain't that a waste?
Oh, to fit the whole world in a word. Wouldn't it be great?*

*And once there was an Indian boy
and the boy was a curious little kid.
His name was his father.
His name was his mother.
And the work that they did.
And his father and mother had just
one rule and that was to never leave town.
It was strictly forbidden. The tribe should stay hidden. Or the sky would
come down.
And they're long gone. Gone are the days
of the Tribe That Spoke In Just One Word. Ain't that a waste?
But to make the world whole with a word. Wouldn't that be great?*

*rebekka Het is begonnen toen iemand
het woord nam.*

*Het is begonnen toen iemand het woord nam om onderscheid te
maken.*

*Het is begonnen toen iemand het woord nam om onderscheid te maken
tussen jou en mij.*

*Het is begonnen toen iemand zei zijn woord
te houden, dat niet deed, waardoor het woord brak en er heel veel troep
uit dat woord tevoorschijn kwam.*

*carole Het is begonnen toen iemand
het benoemde.*

*michiel Het is begonnen toen iemand
er woorden aan gaf.*

carole wijst op buik Ik denk dat het hier begonnen is.

michiel Bij bekentenissen doen.

carole Het is begonnen bij loyaliteit.

michiel Bij een belofte.

rebekka Bij mijn vader.

michiel Bij de slang. Of bij de appel.

carole Bij ja zeggen.

michiel Het is begonnen bij de eerste belofte.

carole Bij iemand die aan mij vroeg hem uit

te leggen hoe mijn familie in elkaar zit.

michiel Het is begonnen toen iemand zei:

we moeten zelf bekentenissen doen.

carole Bij twee kippen met de voeten aan elkaar gebonden.

michiel Het is begonnen toen ik zei:

ik heb het idee dat ik met mijn bekentenissen nog net een stapje verder zou kunnen gaan.

En dat Stan, Carole en Rebekka toen in koor zeiden: ja dat gevoel heb ik ook!

stan Het is begonnen bij Mister T.

michiel Bij het calvinisme.

stan Of eigenlijk bij BA Barracus.

carole Bij le Parc de la Tête d'Or.

michiel Of eigenlijk bij het als communisme verpakte calvinisme.

carole Ik denk dat het begonnen is

toen iemand zei: ik wil niet met je naar bed maar je mag me eventueel wel pijpen.

michiel Het is begonnen toen het licht uit ging.

carole Toen iemand zei: jij niet jij bent te lelijk.

rebekka Het is begonnen bij een BBQ.

carole Ik denk dat het begonnen is toen ik zei: schuld daar heb ik niks over te zeggen.

Ik denk dat het begonnen is toen ik zei:

schuld daar heb ik zoveel over te zeggen

ik zou niet weten waar te beginnen.

stan Bij de psychiater.

carole Ik denk dat het begonnen is

toen ik aan Rebekka vroeg:

wat bedoel jij dan met vergeving?

Ik denk dat het begonnen is toen ik zei: vergeven? Ik doe de hele dag

niets anders

michiel Bij de eerste belofte. Belofte maakt...

rebekka Ik denk dat het omgekeerd is. Dat je beloftes maakt omdat je je schuldig voelt.

michiel Het is begonnen met het stuk Selbstbezichtigung van Peter Handke.

Zelfbeschuldiging is een spreekstuk uit de jaren zestig. Handke verklaart de mensheid schuldig door de taal.

leest voor uit Zelfbeschuldiging

‘Dit stuk is een spreekstuk voor een spreker

en een spreekster. Er zijn geen rollen. Spreker en spreekser, wier stemmen op elkaar zijn afgestemd, wisselen elkaar af of spreken tegelijk, hard en zacht, met heel plotselinge overgangen, zodat er een akoestische ordening ontstaat. Het toneel is leeg. Beide sprekers maken gebruik van microfoons en luidsprekers. De zaal en het toneel zijn permanent verlicht. Het doek wordt niet gebruikt. Ook aan het slot valt er geen doek.’

carole Ik denk dat het begonnen is toen ik erachter kwam dat de letterlijke vertaling niet Zelfbeschuldiging maar Zelfbezichtigung is.

rebekka Volgens mij was ik dat.

carole Het stuk begint zo:

voorlezen uit Zelfbeschuldiging

*Ik ben op de wereld gekomen.
Ik ben geworden.
Ik ben verwekt geworden.
Ik ben ontstaan.
Ik ben gegroeid.
Ik ben geboren.
Ik ben in het geboorteregister ingeschreven.
Ik ben ouder geworden.
Ik heb mij bewogen.
Ik heb delen van mijn lichaam bewogen.
Ik heb mijn lichaam bewogen.
Ik heb mij ter plaatse bewogen.
Ik heb mij van mijn plaats bewogen.
Ik heb mij van een plaats naar een andere bewogen.
Ik heb mij moeten bewegen.
Ik heb mij kunnen bewegen.
Ik heb mijn mond bewogen.
Ik ben mij bewust geworden.
Ik heb de aandacht getrokken.
Ik heb geschreeuwd.
Ik heb gesproken.
Ik heb geluiden gehoord.
Ik heb geluiden onderscheiden.
Ik heb geluiden voortgebracht.
Ik heb klanken voortgebracht.
Ik heb tonen voortgebracht.
Ik heb tonen, geluiden en klanken kunnen voortbrengen.*

Ik heb kunnen spreken.

Ik heb kunnen schreeuwen.

Ik heb kunnen zwijgen.

*michiel Het is begonnen toen ik het stuk las
en dacht: ja dit vind ik wel wat.*

*carole Het is begonnen toen ik dat stuk
voor het eerst las en het aan Michiel gaf
en zei: moet je eens lezen. Ik vind het wel wat.*

*michiel Ja ik vind het wel wat. Dit moeten we doen. Maar niet zo. Niet
zo. Het moet anders. Beter. Dat moet beter.*

*rebekka Ik weet nog dat ik het voor het eerst las, een jaar geleden. En ik
weet dat ik tijdens het lezen het gevoel had dat de grond onder mijn
voeten langzaam een kuil werd waar ik werd ingegraven en bij het einde
was ik levend begraven.*

*michiel Het is begonnen toen ik dat stuk
aan Rebekka gaf en zei: dit moet je eens lezen. En dat ze toen ze het
gelezen had zei: ik vind het wel wat. Ja ik vind het wel wat.*

*stan Wel mooi dat het is begonnen bij
de gedachte dat het beter kan.*

carole Beter Handke.

*rebekka En met levend begraven bedoel ik dus het gevoel – Hoe gaan
we ooit... Waar gaan we beginnen? In godsnaam. Met het oplossen van
deze...*

*Michiel leest uit Zelfbeschuldiging en wordt af en toe onderbroken door
de teksten die in het script na deze claus staan – het eind van de lijst
wordt vrijwel nooit gehaald.*

michiel Ik heb de regels van de taal niet in acht genomen.

Ik heb fouten tegen de taal begaan.
Ik heb de woorden achteloos gebruikt.
Ik heb de voorwerpen in de wereld blindelings eigenschappen toegekend.
Ik heb de dingen dood genoemd.
Ik heb de verscheidenheid bont genoemd.
Ik heb de natuur vrij genoemd.
Ik heb het lachen bevrijdend genoemd.
Ik heb de waardigheid aangeboren genoemd.
Ik heb de duisternis ondoordringbaar genoemd.
Ik heb de wijsvinger moraliserend genoemd.
Ik heb het vertrouwen blind genoemd.
Ik heb de tegenspraak vruchtbaar genoemd.
Ik heb het gevoel vaag genoemd.
Ik heb het wereldbeeld vertekend genoemd.
Ik heb het wereldbeeld verouderd genoemd.
Ik heb de kritiek constructief genoemd.
Ik heb de wetenschap objectief genoemd.
Ik heb de precisie wetenschappelijk genoemd.
Ik heb de resultaten concreet genoemd.
Ik heb de discussie noodzakelijk genoemd.
Ik heb de monotonie uitputtend genoemd.
Ik heb het geld bijkomstig genoemd.
Ik heb de werkelijkheid banaal genoemd.
Ik heb de tegenstellingen onverenigbaar genoemd.
rebekka Hij suggereert geloof ik dat je door te spreken al schuldig bent.
Schuldig aan het reproduceren van een systeem.

carole Soms heb je het, maar voel je het niet. Soms voel je het, maar heb je het niet.

En heel soms vallen die twee even samen.

Dan heb je het, en voel je het. Dat zijn eigenlijk de momenten waar ik me op concentreer.

De rest vind ik ruis.

michiel Ik zit aan het sterfbed van mijn oma.

Ze zegt steeds maar: o god o god o help me toch.

Ik heb het niet, maar ik heb het nog nooit zo erg gevoeld.

carole Toen ik na ging denken over wanneer ik het het meeste voel kwam ik erachter dat ik het het meeste voel bij de mensen waar ik het meest van hou.

michiel Toen ik jong was spraken mijn ouders vaak af met een bevriend stel. Ik vond hen tamelijk vervelend. Ze hadden ook een dochter. Daar moest ik dan altijd mee spelen. Op een zeker moment kregen mijn ouders ruzie met hen en raakten ze gebrouilleerd. Ongeveer een jaar na die ruzie stuurden die mensen een kaart met excuses, om het goed te maken. Toen ik uit school kwam waren mijn ouders nog niet thuis en heb ik die kaart onderschept. Ik las die kaart en dacht: ja daaag. Toen heb ik die kaart in de wc gegooid, erop gepoept en doorgespoeld. Dat weten mijn ouders nog steeds niet. Toen had ik het, maar toen voelde ik het niet.

stan Ik voel het eigenlijk elke dag. Het begint op het moment dat ik wakker word – en dan voel ik het over alle dingen die die dag nog mis kunnen gaan – en het wordt iets minder als ik gedoucht heb.

rebekka En als ik zeg dat het bij mijn vader begonnen is, dan bedoel ik denk ik een moment tijdens een soort eindexamen-barbecue-feest van

mijn zus. Daar was een vriendin van haar en die zou die zomer naar Cuba gaan. En toen mijn vader door kreeg dat zij niet om politieke redenen naar Cuba ging, maar vanwege een Bacardi-reclame die ze had gezien, vroeg hij of ze wel wist wie de president van Cuba was. Toen het stil was, sloeg hij met zijn hand op zijn voorhoofd, alsof hij daarmee het failliet van een generatie bezegelde. Ik denk dat het met die hand begonnen is.

michiel In mijn eerste herinnering staat er een vrouw tegen mij te schreeuwen. Ze wijst naar mijn handen, die onder de chocola zitten. Op dat moment land ik op de aarde. Op dat moment ben ik er voor het eerst. Mijn tante heeft mij later verteld dat ik haar wit leren bank had ingesmeerd met een mars.

carole Ik was bij een vriendinnetje aan het spelen. Ik was denk ik een jaar of zeven.

En we speelden met haar net nieuw gekregen Barbiepop. Barbie van Mattel. Met een prachtige roze jurk met glitters en strikken.

Ik was dolgelukkig dat ik er een paar uur mee mocht spelen. En toen ik naar huis ging, heb ik de Barbiepop gejat. Ik liep over straat met de Barbie in mijn hand en ik dacht alleen maar:

ik wil hem zo graag hebben. Ik wil hem zo graag hebben. Toen ik bij mij voor de deur stond dacht ik: dit kan ik niet maken.

En ik ben snel terug gerend en heb de Barbie in de eerste de beste prullenbak weggegooid.

michiel Het schijnt dat eerste herinneringen – herinneringen zijn van schuld. Je wordt op vroege leeftijd tot de orde geroepen wanneer je iets doet dat niet mag. En komt op dat moment niet alleen tot de orde maar

ook tot de wereld. Doordat je iets fout hebt gedaan word je het zelfbewustzijn ingeslingerd.

stan In mijn eerste herinnering sta ik samen met mijn broertje op onze gedeelde slaapkamer. Beneden zit de oppas met wie we net een aflevering van The A-team hebben gekeken. Van mijn ouders mochten we nooit geweld-

dadige series kijken. We spelen een scène na die we net gezien hebben. Mijn broertje is de slechterik. Ik ben B.A. Ik geef mijn broertje een klap voor zijn hoofd en hij valt achterover.

Zijn hoofd knalt recht op de houten bedrand. Bam. Hij blijft roerloos liggen op onze lichtblauwe vloerbedekking. Uit zijn oor loopt een straaltje bloed. Ik voelde het pas toen de oppas de slaapkamerdeur open deed.

rebekka Als ik zeg: daar begon het, bij mijn vader in de tuin, bedoel ik denk ik, daar begon een heel ingewikkeld gesprek, dat zich tot op de dag van vandaag bij mij van binnen afspeelt.

Een gesprek waarin ik probeer te definiëren: wat is de wereld?

michiel Het moet eerder geweest zijn.

Eerder dan mijn geboorte zelfs. Ik kom uit een dynastie – een lijn van mensen die vinden dat ze tekort schieten.

Mijn oma schoot tekort.

Mijn moeder schiet tekort.

Ik schiet tekort.

Ik heb nu twee kinderen.

rebekka En het gesprek over wat de wereld is eindigde niet toen ik de zin las:

‘De wereld is alles wat het geval is.’

Witgenstein, Ludwig. Was mijn achtertuin de wereld? Was mijn vader meer de wereld dan Castro? Of omgekeerd? Wat is de wereld?

carole Toen ik de zesde zin las: Ik ben geboren. Dacht ik: helemaal niet.

Ik ben helemaal niet geboren,

ik ben op de wereld geslingerd.

En dat dat met toevalligheid gepaard gaat.

Dat het belangrijk is je te realiseren:

wanneer begin je eigenlijk met tellen?

michiel Ja precies. Socialisme versus liberalisme. Begint iedereen op hetzelfde nulpunt of moet je sommige nulpunten een zetje geven.

carole onderbreekt Michiel Sorry. En dat dat met verantwoordelijkheid te maken heeft.

michiel En als ik zeg tekort schieten, dan klinkt dat... ik weet niet hoe het klinkt, maar ik ben soms bang dat het precies hetzelfde is als wat christenen voelen.

Wat ik me voorstel bij zondig zijn.

Ik ben soms bang dat het dat is.

Terwijl ik een rabiaat atheïstische opvoeding heb gehad, van het militante soort zeg maar.

carole onderbreekt Michiel Sorry. Hoewel ik niet vind dat we bij elkaar in het krijt staan.

michiel Mijn moeder schrok altijd heel erg als ik een jas op een bed legde. En ik wist niet waarom. Dus op een zeker moment vroeg ik haar: waarom schrik je nou zo als ik een jas op een bed leg. En toen zei ze: mijn moeder werd altijd kwaad als ik een jas op een bed legde. Ik wist niet waarom. Dus toen heb ik haar op een zeker moment gevraagd: waarom word je altijd zo kwaad als ik een jas op bed leg? En toe zei ze:

mijn moeder werd altijd woedend als ik een jas op een bed legde en ik wist nooit waarom, dus op een zeker moment heb ik haar gevraagd: waarom word je nou woedend als ik een jas op een bed leg? En ze zei: daar kunnen vlooiën in zitten. In die tijd bracht je dus nooit de vuile buitenwereld de schone slaapkamer binnen.

Dus mijn overgrootmoeder werd woedend, mijn oma werd kwaad, mijn moeder schrikt en als iemand tegen mij zegt op een feestje: gooi je jas maar op het bed – dan denk ik: mmm.

carole Sorry. Ik had laatst een gesprek met mijn beste vriend. De nodige dingen moesten gezegd. Hij had mij pijn gedaan. En na het gesprek gaven we elkaar een kus. En toen zei hij: zal ik de biertjes dan maar betalen. En toen zei ik: nee! Jij hebt mij pijn gedaan, ik betaal. We staan niet bij elkaar in het krijt.

rebekka Ik ken een volk dat geen woord kent voor bedankt. Als ze iets voor een ander hebben gedaan dan staan ze daar maar wat en kijken voor zich uit. Ze verwachten niks. Ze verwachten niks terug. Dit is hoe ze het altijd deden en dit is hoe ze het altijd doen. Ze staan niet bij elkaar in het krijt. Er zijn ook bijna geen overgangen daar. Geen eindes, geen beginnen. Want ja, een nieuwe fase kan toch eigenlijk alleen maar ingaan als een eerdere eerst met de nodige plichtplegingen afgesloten is? En dat gaat vaak met het betuigen van erkentelijkheid gepaard. En ja, daar hadden ze dus geen woorden voor. Er is dus geen besluit. Ze gaan gewoon weer. Dit was het. Maar zelfs dat laatste zeggen ze niet.

carole Er was een tijdje dat ik dacht dat Michiel wilde stoppen met Tijdelijke Samenschooling. En ik wilde hem zo graag dat gevoel ontnemen, het gevoel dat hij het daar niet over kon hebben. Dat ik dacht: ik moet zelf zeggen dat ik wil stoppen met Tijdelijke

Samenschooling. Maar toen ik eraan dacht te zeggen dat ik zelf wilde stoppen, wilde ik ook stoppen met Tijdelijke Samenschooling. Wilde ik alleen dat hij het zei.

michiel Dat ga ik niet zeggen.

rebekka We zaten op een terras. Ik zei dat ik die tekst wel wilde bewerken, Selbstbezichtigung, maar dat ik liever iets over vergeving wil schrijven dan over schuld. Een van ons zei toen dat ie vergeving het arrogantste vond wat je kunt doen.

carole Soms ken je iemand zo goed dat zoveel dingen eigenlijk pijn doen.

michiel Etymologisch is sorry hetzelfde woord als pijn.

carole Dus Michiel stoot zijn teen. En nog voor hij het zegt zeg ik: au! stan Mijn huisgenoot stuurt me elke week hetzelfde sms-je:

‘Sorry Stan. Morgen doe ik echt de afwas.’

carole Toen mijn vader uit het leven stapte werd ik opgezadeld met een schuld, verantwoordelijkheid, plicht, drang tot leven. En hoewel ik ontroostbaar was voelde ik me

meer levend dan daarvoor. En daar voel ik me iedere dag wel even schuldig over.

michiel In het Japans is er een woord dat zowel sorry, als bedankt, als ik vergeef je betekent.

stan Sorry, geen dienst.

Sorry, alleen cash.

Sorry, alleen PIN.

Sorry, tijdelijk gesloten.

Sorry, deze pagina is helaas niet meer beschikbaar.

Sorry dat ik stoort.

Sorry mag ik even passeren.

Sorry seems to be the hardest word.

Sorry!

Ik zeg toch sorry!

Sorry dat ik onderbreek.

Sorry, maar dat is gewoon niet waar.

Sorry, maar ik vind dat gewoon.

Sorry als ik je gekwetst heb, maar...

Sorry mama.

Sorry papa.

Sorry tante Corrie met een snorrie.

Sorry hoor.

Sorry?

Sorrysorrysorrysorrysorry!

Sorry, dit product is tijdelijk niet beschikbaar.

Sorry, maar mevrouw was eerst.

Sorry voor het wachten.

Sorry, u vergeet iets.

Sorry dat ik besta.

michiel Het is begonnen toen Rebekka zei

dat ze niet mee op wilde en wij haar toen hebben overgehaald, en dat ze daarna niet meer is afgehaakt.

carole Ik denk dat het altijd begint op het moment dat je niet afhaakt.

rebekka Iemand zei tegen mij dat als ik me schuldig voelde, ze nog wel iemand wist.

Een vrouw die iets bij mij zou doen en dan zou ik worden genezen van mijn schuldgevoel.

Ik heb er even over getwijfeld, maar was bang dat als ik genezen zou zijn, ik niet meer mee kon doen met de voorstelling.

Ik stelde me voor hoe dat dan zou gaan.

*Ik zou zeggen: jongens, het gaat niet meer,
ik voel het niet meer.*

En dan zou ik jullie achterlaten, aan een tafel, en dan zou ik weglopen, het zou regenen en dan zou het allemaal gewoon weer terugkomen. Het schuldgevoel. En dan kon ik weer meedoen. Maar ik wist dat ik dan natuurlijk niet zomaar kon terugkomen.

Dat ik wel iets speciaals moest doen, dus dan zou ik een tijgerpak huren, van de Duyvis-nootjes en dan zou ik binnenkomen en zeggen: jongens, ik ben van de Duyvis en nou hoort ik dat er hier een fuif is.

Komt het gelegen dat ik even een paar nootjes demonstreer?

En dan zouden jullie zeggen: huh, Rebekka, hoe kan dat nou, je had toch geen schuldgevoel meer. En dan zou ik zeggen: ja, maar toen ik wegging kwam het gewoon allemaal weer terug, dus kan ik toch nog mee doen.

carole Ik denk dat dat de prijs is die je betaalt om mee te mogen doen, dat je je altijd een beetje schuldig voelt.

michiel Ik denk eigenlijk dat ik een belofte bèn.

rebekka Toen Obama in een sporthal in Charleston, South Carolina een speech gaf, omdat er in Charleston negen mensen waren neergeschoten door een blanke jongen die een bloempotkapsel had, alsof hij voor de gelegenheid naar de kapper was geweest, zong hij daarna Amazing Grace.

En toen hij de woorden zong: 'I once was lost but now I am found', realiseerde me, dat ik normaal gesproken altijd het omgekeerde voel: I once was found but now I am lost.

stan Toen Rebekka voorstelde om aan het eind van deze voorstelling een close-harmony-

arrangement van Amazing Grace te zingen,

heb ik dat idee meteen afgeschoten

omdat ik niet wilde dat het einde te heilig zou worden.

rebekka Ik gaf iemand onlangs een heel groot cadeau. En die persoon vroeg toen: zo hee, heb jij een beetje een messiascomplex? Dat vond ik het droevigste wat ik ooit had gehoord. Dat veel voor iemand doen een complex is. Waarvan je genezen moet worden.

carole Ik denk dat het begonnen is toen Rebekka tegen Stan zei: ik vind dat het hier best heilig mag worden.

michiel In het Japans is er een woord dat betekent: 'ik vergeef je voor de fouten die nog gemaakt gaan worden'.

carole Ik denk dat de vraag waar het is begonnen geen goede vraag is.

Omdat het maar door en door en door gaat. Eerder een soort estafette.

michiel Er was een volk voor wie de spraak een deva, een God, was. Ze geloofden dat luisteren je dichterbij het gewijde bracht en daarom was een leugen voor hen ook het absolute kwaad, omdat dat de magische kracht van het gesproken woord ondermijnde.

Er doen veel verhalen de ronde over de ondergang van dit volk. Eén daarvan is dat naarmate hun wereld en dus hun taal complexer werd, het steeds moeilijker werd om waarheid van leugen te scheiden. En dus gingen ze steeds minder zeggen. Totdat er een generatie was die rond hun coming of age periode besloot helemaal niets meer te zeggen

omdat ze te bang waren het absolute kwaad over de aarde te verspreiden.

carole voorlezen uit brief van de kredietbank

'1 september 2016

Geachte mevrouw van Ditzhuyzen,

Hierbij beëindigen wij de schulddienstverlening per ingang van heden.

De reden hiervan is dat u alle stappen uit het traject succesvol hebt doorlopen. Uw inzet en doorzettingsvermogen zijn daarmee beloond.

Wij gaan er hiermee van uit dat al uw schulden zijn afgedaan. Mocht u het niet eens zijn met dit besluit dan kunt u een bezwaarschrift indienen.'

stan Ik zou het willen zeggen tegen al het beschimmeld brood. Tegen al het beschimmeld fruit en alle producten over datum.

Ik zou het willen zeggen tegen alle post bezorgd op oude adressen.

Ik zou het willen zeggen tegen alle brieven

die ze me ooit stuurde en die ik heb weggegooid, samen met die naaktfoto uit Canada,

de dromenvanger die ze voor me maakte,

alles sms-jes, alle emails, alle knuffeltjes en alle vakantiefoto's.

Ik zou het willen zeggen tegen het pamflet dat Liefde predikte, dat ik nog geen minuut nadat ik het in mijn handen gedrukt kreeg ongelezen heb weggegooid.

Ik zou het willen zeggen tegen de kleren die ik te heet heb gewassen.

Ik zou het willen zeggen tegen de Nokia-telefoon die ik te heet heb gewassen.

Ik zou het willen zeggen tegen mijn bed, waarin ik me verstopt heb voor de wereld.

Ik zou het willen zeggen tegen het raam dat ik drie verdiepingen hoog en op mijn donkerste momenten medeplichtig heb willen maken.

Ik zou het willen zeggen tegen mijn enige plant.

carole In West-Afrika, Burkina Faso woont een kleine gemeenschap, 5 hutjes en 1 moskee, van ongeveer 30/35 mensen. Een paar jaar geleden was ik naar die gemeenschap op zoek. Want in die gemeenschap woont mijn opa, opa Moussa. Dat is niet waar. Moussa is de broer van mijn oma. Ik heb die gemeenschap gevonden en het eerste dat opa Moussa aan mij vroeg toen we elkaar zagen was om hem uit te leggen hoe mijn familie in Nederland in elkaar zit. Ik ben opgevoed door mijn moeder. 3 neefjes, geen broers en zussen zei ik. Opa Moussa keek mij verbaasd aan en keek vervolgens achterom. Achter hem stonden dus ongeveer 30,35 mensen. En heel even dacht ik dat dat heel gewone mensen waren maar al snel werd iets anders duidelijk. Opa Moussa wees naar ze en keek vervolgens terug naar mij en zei: zal ik je dan maar voorstellen aan je broers en zussen?

Toen ik in 2013 bevallen was van Manou besloot ik dat ik vanaf dat moment iedereen die een belangrijke rol in mijn leven speelt en daarmee een belangrijke rol in dat van haar,

de titel oom en tante te geven. Ik wilde zo graag woorden geven aan het feit dat zij toen op 31 oktober 19:58 2013 het jongste lid was van een clan. Manou praat inmiddels. Oompie Jaïr, tante Sam, oompie Richard, tante Julia, tante Tjimi, tante Aapi, tante Thelmie, oompie Michiel, oompie Stan en straks misschien tante Rebekka.

Toen ik wegging bij opa Moussa overhandigde hij mij een cadeau. Twee kippen met de voeten aan elkaar gebonden. Daar stond ik met dat cadeau. Hij zei dat ik ze mocht bereiden, mocht opeten, dat ik mijn buik

ermee mocht vullen. Hij wilde mij bedanken dat ik hem had gezocht en gevonden en dat ik was afgereisd van daar naar helemaal hier. De kippen waren een eerbetoon aan de verbinding tussen mij en opa Moussa.

En ik als op een verjaardag ben, als ik überhaupt aanwezig ben, geef ik de jarige nooit een cadeau. En daar heb ik me ook nooit... over gevoeld. Daar zijn de nodige opmerkingen over gemaakt maar ik heb me nooit aangesproken gevoeld. Sinds een tijdje dus. Sinds een tijdje kan ik niet meer verschijnen op een verjaardag zonder cadeau. Sterker nog als ik niet aanwezig ben dan is dat omdat ik geen cadeau heb. Omdat ik niet wist wat ik moest kopen. En wel weet dat het iets heel bijzonders moet zijn. Iets fundamenteels. Iets waarmee je je buik vult. Dat ik met dat cadeau laat zien dat ik de verbinding tussen mij en de jarige zie, hem waardeer, en dat het mij en de jarige op dat moment heel even minder eenzaam maakt.

Vorige week waren er drie oompies en vier tantes van Manou in dezelfde week jarig en toen dacht ik oei, dat zijn wel heel veel kippen in een jaar.

stan zingt

A day as any other day.

Any other day in any other week

in any other life.

The silence in the town

was simple but profound.

Food crackling on the fire.

The wind in the trees. A babies cry.

It all started when the boy whose name was everything went fishing.

A boy as any other boy.

Any other boy on any other day.

Always well behaved.

Always playing on his own by the river near his home.

Tossing stones. Tic Tac Toe.

Just a boy, in every way.

It all started when the boy whose name was everything went fishing.

When the boy whose name was everything went missing.

And everyone set out to search the grounds

Every hole was dug and every rock turned upside down

And the minutes turned the hours into years

And the boy was never found.

A day as any other day

Any other day in almost every way,

but something had changed.

The boy had crossed the waters

to the wicked land of Other,

full of otherness,

divided by way too many names.

It all started when the boy whose name was everything went fishing.

When the boy whose name was everything went missing.

carole Ik heb mijn broertje een kankerlijer genoemd.

Omdat hij gelijk had.

En ik niet.

michiel Ik had een gebroken hart van zilver met mijn beste vriendin.

Drie jaar later nam ik een nieuw gebroken hart met iemand anders.

stan Elke keer als ik een sigaret opsteek.

Elk eerste biertje.

Elk laatste biertje.

Elke migraine-aanval.

Elke keer als ik het een noem.

michiel Elke keer als ik niet terug bel.

Toen ik tegen mijn moeder zei: in die jurk

lijk je heel jong, behalve je hoofd.

rebekka Toen mijn klasgenoten stopten tegen mij te praten en dat vier jaar lang hebben volgehouden, om iets dat ik niet had gedaan.

carole Ik heb vaak gedaan alsof.

rebekka Toen mijn onderbroek werd gestolen.

En hij op de muur had geschreven:

Carole we hebben je onderbroek.

carole Ik heb gedaan alsof ik een beugel had.

Ik heb gehuild nadat ik betrappt was.

Ik heb gedaan alsof ik een tik had aan mijn rechter oog.

Ik heb gedaan alsof ik een hoestaanval kreeg.

michiel Toen ik huilde omdat ik geslagen werd door een paar stoere jongens op straat en ik toen getroost werd door hun stoere vriendinnetjes omdat ik zei dat ik huilde om mijn overleden tweelingbroertje.

rebekka Tijdens de bonte avond op de middelbare school zou ik met drie meisjes ABBA zingen, we kwamen op en uiteindelijk was ik de enige die zong.

carole Dat ik je opbelde en vroeg:

was het lekker?

Dat jij zei: wat?

Nou, zoenen met Lisa.

Dat jij zei: ja.

michiel Toen degene in de zaal zat die ik iedere avond nadeed en waar dan heel hard

om werd gelachen.

rebekka Toen ik geen antwoord had toen iemand mij vroeg hoe hij zichzelf kon vergeven en ik in zijn blik zag hoe erg hij verlangde naar een antwoord van mij.

carole Ik heb gedaan alsof ik een heel uitbundig iemand ben.

rebekka Dat je net nadat mijn vader overleden was alle beslissingen – wat we die avond konden eten

of we in jouw huis of het mijne zouden slapen

of we wel of niet even weg moesten

wel of geen seks

hoe het verder moest met onze relatie

dat je alle beslissingen aan mij liet.

*michiel Toen ik een relatie had met iemand omdat ik me alleen voelde.
Toen ik een relatie had met iemand
waar ik niet van hield.
Toen ik er vijftien jaar later achter kwam dat hij nog altijd zenuwachtig is
als hij mij ziet
omdat ik de liefde van zijn leven ben.
rebekka Elke keer als ik dronken over mijn vaat heen plas die in de
gootsteen staat omdat de wc twee verdiepingen lager is.
stan Als ik wakker word en zie hoe laat het is.
Als ik weer eens te laat kom en er een grapje van maak. Als er dan
gelachen wordt.
rebekka Toen ik mijn moeder uitschold en wist dat het haar pijn zou
doen.
michiel Toen ik op de camping het vier jaar oudere Spaanse meisje
waarop ik vakantie-verliefd was, een cassettebandje van The Offspring
liet horen en ik haar vertelde dat ik in Nederland een beroemde punk-
band had en ik het was, die ze hoorde drummen.
carole Ik heb haar uitgelachen toen ik voelde dat ze mij zouden
uitlachen.
rebekka Toen hij tegen mij zei: mag ik je dan wel zachtjes neuken, ik heb
een hele kleine piemel dus daar merk je niks van.
michiel Toen ik seks had met een meisje, haar tijdens de daad zei dat ik
toch niet wilde, toen klaarkwam en toen weg ben gegaan.
Toen mijn jongste broertje toen ik 22 werd en hij nog 14, met veel
aandacht een kettinkje had gekocht met twee zilveren kicksen en dat ik
dat niet gedragen heb.*

rebekka Ik heb hem verteld dat ik 70.000 euro schuld had nadat ik zwanger van hem was.

carole Toen een vriend zo lang met hetzelfde probleem worstelde dat ik mijn interesse verloor.

Elke keer dat ik de geschiedenis van mijn internetbrowser wis.

rebekka Iedere keer als ik denk dat we er iets aan konden doen. Iedere keer als ik denk dat we er nog steeds iets aan kunnen doen.

Dat ik denk dat er altijd iets aan te doen valt.

Toen een meisje met de mooiste benen die ik ooit had gezien een kort broekje kocht bij de H&M en ik haar vroeg, kijkend naar haar benen, of ze dat artikel over 'bloedkatoen'

in de krant had gelezen.

michiel Toen een meisje tegen me zei: niet jij, jij bent te lelijk. Dat je tegen mij gezegd hebt: je weet dat als jij er toen wel was geweest de politie mij nooit had hoeven meenemen.

En dat je dacht dat dat een compliment was.

carole Toen ik in de nacht seks met je wilde en je mij weg duwde en zei: nee! Maar je mag me eventueel wel pijpen. Ik heb gedaan alsof ik nog lang niet was klaar gekomen.

michiel De keer dat ik tegen mijn dochtertje zei: godverdomme houd je kop.

carole Of eigenlijk pas nadat zij zei: ik schrokt.

michiel Toen ik depressief werd en dacht dat ik dat zelf had laten gebeuren.

carole Dat ik aan een grote bar zat op een hele hoge kruk en ik me afvroeg waar je bleef. Dat ik dacht: papa we moeten niet te laat komen

voor de film. Dat jij van het geld voor de film heroïne had gekocht en op het toilet was out gegaan omdat je er te veel van had genomen.

michiel En dat toen ik negen jaar was jij mij drie maanden lang brieven schreef. Met prachtige tekeningen en je t'aime. Dat ik toen heel vaak geroepen heb: nou dan ga ik bij mijn vader wonen!! Dat ik iedere dag in de brievenbus keek of er weer een lag. Dat het brieven krijgen ineens ophield. Dat je me drie maanden had geschreven omdat je vast zat. Dat je behalve die drie maanden nooit contact met me hebt gezocht. En dat je toen ik de eerste keer contact had gezocht met jou je tegen mij zei: ik heb echt heel vaak gedacht om naar de rechter te stappen om volledige voogdij te claimen.

carole En dat, toen ik voor onze tweede ontmoeting naar Frankrijk afreisde en op jou wachtte in le Parc de la Tête d'Or, jij niet meer je telefoon opnam en nooit meer bent komen opdagen.

rebekka Toen iemand zoveel rekening met mij had gehouden dat ik niet wist – en nog steeds niet weet – hoe die rekening ooit terug te betalen.

stan zingt

Here I am. So I've returned.

With so many things to tell you.

So much that I have seen.

So much I've learned.

*It started with a voice that sang
across the waterfront.*

*I waded through the stream just to see where that lovely song was
coming from.*

Oh, I've been gone so long.

*Gone over yonder mountains,
past the morning star
and far behind the evening sun.
And the people that I've met there,
they were all so kind to me.
And the wicked land of Other is not wicked. It's a wondrous place to be.*

*It's not only love that binds us.
It's not only love that binds us all.*

*So here I am. Grown up and tall
into a wiser man.
So many things to tell you in so many different words that you won't
understand.
I've missed you like the moon.
I've been angry like the rain.
I've been hurt. I've been ashamed.
I've been so many things you never gave
a name.*

*Oh, you've been missing out.
There's more to life than silence.
There's harmony in violence.
There is faith in doubt.
Hate is proof of kindness
and day gives birth to night.
Death is life-confirming*

and the dark is just the absence of light.

It's not only love that binds us.

It's no only love that binds us all.

3

michiel Afgelopen zomer was ik op vakantie in Frankrijk. Op een hete dag gingen we naar een riviertje. Om af te koelen. Mijn dochter van vier, mijn vriendin die op dat moment vijf maanden zwanger was en ik. We lopen eerst honderd meter over kiezels. En we vinden een mooi afgelegen plekje aan de rivier, onder een overhangende boom. We installeren ons. Er is niemand in de buurt. Beetje in het water spelen. Beetje lezen.

Dan na ongeveer een half uur komt er nog een familie aan het riviertje zitten. Vlak bij ons. Een tamelijk grote familie. Een tamelijk luidruchtige familie. Een tamelijk Franse familie. De familie bestaat uit een vader en moeder, vijf kinderen, twee broers van de vader met hun vrouwen die allebei ook een baby hebben. Ze praten hard. Schreeuwen zou je het kunnen noemen. De kinderen gaan het water in. De mannen drukken zich op aan de waterkant. De vrouwen blijven met de kleinste kinderen onder parasols.

Ik probeer me op mijn boek te concentreren. Dat lukt slecht. Dan kijk ik op. Ik zie hoe één van de jongetjes, ik schat hem twaalf, zijn broertje, ik schat hem acht, onder water duwt. Het jongetje komt proestend weer boven en roept: nee nee, maar dan in het Frans. Zijn broertje duwt hem

weer onder water. Langer. Huilend komt het jongetje naar boven. Hij wil ontsnappen, maar is zijn slipper kwijtgeraakt. Moet terug het water in om hem te pakken en wordt opnieuw onder water gehouden Een halve minuut lang. Zijn moeder staat op ongeveer een meter afstand met en baby in het water. Ze kijkt niet naar de jongetjes. De mannen staan aan de waterkant en kijken naar de jongetjes en lachen.

En ik kijk naar dat jongetje en zie hoe onveilig hij is bij zijn eigen familie. Ik zie zijn levensloop voor me. Een levensloop van onveiligheid. Ik zie 't mis gaan en ik denk: redden. Ingrijpen. Laten zien dat ik hem zie. Laten weten dat dit niet normaal is.

Ik blijf zitten. Het jongetje vlucht het water uit en gaat onder een parasol zitten lezen.

Ik probeer ook weer te lezen. Na een tijdje wordt het geschreeuw weer zo hard dat ik opkijk. Ik zie hoe het oudere jongetje zijn broertje vast heeft en tien meter over de keien sleept naar het water. Hij duwt zijn hoofd weer onder water. Een minuut. Het jongetje huilt. De mannen lachen. En ik denk ingrijpen. Redden. Nu. Ik sta op en wil ernaartoe lopen en dan pakt mijn vriendin mijn arm. Kijkt me aan en zegt: Michiel alsjeblieft.

carole Een paar maanden geleden ging ik met tweeduizend paar schoenen naar Calais. We hadden twee vrachtwagens vol geladen met schoenen, dekens, tenten, truien om daar in Calais uit te delen voor de vluchtelingen die daar zijn. En een paar dagen voordat ik erheen ging kwam ik een vrouw tegen aan wie ik het vertelde. Dat ik met tweeduizend paar schoenen naar Calais ging om daar... En toen zei zij: ah jij gaat naar Calais om daar een voorstelling over te maken. Lijkt me

heel goed. Lijkt me heel goed dat jij daar iets over zegt. Helemaal gezien jouw geschiedenis. Want ik bedoel, ging ze verder, geloof jij eigenlijk in dat soort initiatieven?

Zij suggereerde dat ik er eerst in moest geloven voordat het echt mocht. En dat ik er niet alleen in moest geloven maar dat ik, met mijn tweeduizend paar schoenen ook de wereld moest veranderen. Want dat hoorde je wel aan haar achterovergeleunde toon. Vertel mij nou eens hoe dit de wereld verandert. En met de wereld bedoelde zij vermoedelijk niet dit initiatief. Dit initiatief stond buiten de wereld.

Het is zo dat salamanders, zij hebben de onuitgesproken afspraak, om te weten wie het vrouwtje krijgt, leggen zij hun staarten naast elkaar. Dus onuitgesproken zeggen ze: oké wij vermoorden elkaar niet. Wie de langste staart heeft, mag haar hebben. Ik denk niet dat die vrouw met wie ik sprak die wereld bedoelde.

Ik denk ook niet dat ze de wereld bedoelde waarin geliefden tekeningen maken op elkaars rug met hun wijsvinger. Ganzen die plukken hun buik kaal voordat ze gaan broeden. Omdat de kale huid warmer is dan het dons. Ik denk niet dat ze die wereld bedoelde. 'Ja! Godverdomme je hebt ook gelijk!' Koppels die dat tegen elkaar zeggen in een ruzie. Ik denk niet dat die vrouw die wereld... Nee. Met de wereld bedoelde zij het onrecht, de ongelijkheid, de corruptie. Ze bedoelde niet de liefdevolle wereld. Ze bedoelde de klote wereld. Het kwaad is blijkbaar geloofwaardiger.

Corruptie is zo oud als de wereld. Lees de geschiedenisboeken er maar op na. Met mijn tweeduizend paar schoenen moest ik niet alleen de wereld veranderen. In feite deed ik iets tegen de aard van die wereld in.

Het is mij nog nooit gebeurd dat Stan mij opbelt en zegt: Carole heb je al naar buiten gekeken? Het is een prachtige dag. Het is ongelofelijk buiten. Pak je spullen we gaan naar het strand. En dat ik dan tegen Stan zeg: Stan geloof jij eigenlijk in dit soort initiatieven. Heb ik nog nooit gezegd. Het lijkt mij volstrekt evident dat ik daar niet in hoef te geloven. Het moment bestaat voor niets anders dan voor zichzelf. Het moment is genoeg voor zichzelf. Maar tweeduizend paar schoenen brengen naar Calais bestaat niet voor zichzelf. Dit soort initiatieven bestaan niet voor zichzelf. Ze moeten een bewijs leveren. En een bewijs waarvan dat weet ik niet. Maar dat moeten ze wel. En daarmee moeten ze het opnemen tegen iets waarvan ze het altijd zullen verliezen. Wat moet ik nou in godsnaam met die vraag? In een tijd waarin het sowieso niet heel bon ton is nog maar ergens in te geloven. En geloven vooral betekent dat je in een aantal onwaarschijnlijke dingen gelooft zoals dat De Rode Zee zich ooit gespleten heeft. Wat moet ik binnen die context met de vraag: geloof jij in dat soort initiatieven. En het erge is: het gebeurd ongemerkt. Ook voor die vrouw die dat tegen mij zegt. Maar het is toch verre van onschuldig? Een politieke daad dat is het. Met een categorisering wordt gesuggereerd dat het allang bestaat, altijd al bestaan heeft en dat het geen effect heeft. Dat dit soort initiatieven op hun eigen schaal bestaan en nooit buiten hun eigen muren komen terwijl de corrumperende wereld gewoon zijn gangetje gaat. Maar effect? Het is toch juist dat wat we niet kunnen weten? Je kunt toch niet weten wat er gebeurt met tweeduizend paar schoenen die je brengt naar Calais. Met een opmerking die je maakt. Een opmerking die je kreeg. Wat je rook.

Hoe je zat. Hoe mensen vroeger tegen je zeiden dat je zat. Wat je overbrengt en al die dingen.

Al die dingen waarvan we niet weten dat we ze bewegen. En dat ze ons bewegen. En het erge is: die vrouw heeft nooit bestaan. Ik heb het zelf gedacht. Ik heb het zelf gezegd: Carole, geloof jij eigenlijk in dat soort initiatieven?

michiel Het is begonnen toen ik, toen iemand, toen ik, ik weet het niet meer...

Iemand zei, ik misschien: het is een heel mooi initiatief. En ik sprak het woord initiatief uit alsof het initiatief een blokfluitexamen was, alsof er niks fundamenteels...

Dat ik niet ging komen, maar dat ik het wel een heel warm hart toedroeg. En de woorden een warm hart toedragen betekenden in deze: ik steun de sukkel die er in geloven.

Het is begonnen toen ik het allermoeilijkste wat ik ooit moest doen, een uitdaging heb genoemd. En ik toen ook tegen anderen heb gezegd dat ze het als een uitdaging moesten zien. Het is begonnen toen ik zei dat vergeving uiteindelijk toch iets voor jezelf is. Waarmee ik nog maar eens een duit in het zakje deed van iedereen die zegt dat iedere opoffering uiteindelijk egoïstisch is.

Ook ik heb ieder altruïsme egoïsme genoemd.

Ik heb de wereld hard genoemd. Met de echte wereld bedoelde ik corruptie. En iedereen begreep wat ik bedoelde. Dat hoefde ik niet te zeggen.

Ik heb egoïsme de enige mogelijkheid genoemd.

Onbaatzuchtigheid problematisch.

Naasteliefde corrupt.

Afhankelijkheid een ziekte.

Pijn een ziekte.

Eigenliefde het belangrijkste.

Schuld ballast.

Eerlijkheid slap.

Ik heb religie de bron van alle kwaad genoemd.

Ik heb de wereld onveranderlijk genoemd.

Ik heb mezelf te rationeel om te geloven genoemd.

Ik heb mezelf kritisch genoemd, toen ik zei dat je niet alle... over één kam mag scheren.

Ik heb de mens gezegd, waar ik 'ik' had moeten zeggen.

Ik heb de geschiedenis gezegd, waar ik mijn leven had moeten zeggen.

Ik heb vrouwen gezegd, wanneer ik mijn moeder had moeten zeggen.

Ik heb ik weet het zeker gezegd, terwijl ik had moeten zeggen dat dat niet kan.

Ik heb de wereld gezegd, waar ik de Javastraat had moeten zeggen.

Ik heb de wereld gezegd, waar ik mijn verdriet had moeten zeggen.

Ik heb de wereld gezegd, waar ik mijn eigen moedeloosheid had moeten zeggen

gesouffleerd door Carole spreekt Michiel door – met de door Rebekka tijdens de voorstelling geschreven nieuwe teksten totdat de spraakfouten op zijn.

Ik heb zoveel dingen genoemd.

Genoemd.

Alsof ik wist.

Alsof ik erbij was.

*Bij de schepping
Genoemd uit verlangen naar grip.
Dat wil zeggen macht.
Zoveel genoemd.*

*stan zingt
Boy oh boy, said the Indian Chief,
was there ever any boy so dumb
and so naive?
So foolish to rebel against the core
of our believes?
and he got mad
and he had never gotten mad before.*

*And the Indian Chief told the tribe
it was decided
that the boy whose name was nothing
now should be sacrificed.
Off with his tongue.
Off with his ears.
Out with his eyes.
He killed the boy
and he had never killed before.*

*And when his fist came down
with a thunder on the ground*

*there was the sound
of something breaking.
It was not the boys head.
It was not his mothers heart.
It was the word.
It was the word that he had broken.
And since then
the word no longer could be spoken.*

*At first the tribe was silent,
but it didn't take long
before everyone cried death
from the top of their lungs
and with a savage last breath,
oh, the whole tribe was gone
and the word lay in pieces
on the floor*

*and when wicked land of others
heard the news
of the passing of the tribe
they came to bring their salutes
And they shook their heads in shame
for they already knew
nothing now could ever come
to any good no more.*

*And when his fist came down
with a thunder on the ground
there was the sound
of something breaking.
It was not the boys head.
It was not his mothers heart.
It was the word.
It was the word that he had broken.
And since then
the word no longer could be spoken.*

4

*rebekka Ik ging naar Charleston
in mijn eentje
vloog naar NY
ging met de Greyhound naar het zuiden
en zat daar ingeklemd tussen het raam
en zo'n dikke vrouw
dat zij gedurende een busrit
van eenentwintig uur
helemaal niet doorhad
dat ik daar zat.*

*Ik ging naar Charleston
omdat een week na de shooting
de nabestaanden
de jongen met het bloempotkapsel
hadden vergeven.
De jongen die het had gedaan.*

*En ik wilde weten waarom.
Of eigenlijk hoe ze dat hadden gedaan.
Hoe dat voelde.*

*Ik kwam in Charleston aan
ging naar de kerk
maar die was dicht.
De volgende avond ging ik terug.
Ik ging naar Bijbelstudie
Het was op zo'n Bijbelstudie-avond
dat die jongen de kerk is binnengekomen –meedeed
en daarna een pistool uit zijn buiktasje pakte en iedereen neerschoot.
De negen doden lagen op een hoopje
toen de conciërge hen vond.
Waardoor hij dacht dat ze
een close-harmony-lied aan het zingen waren
toen ze werden neergeschoten.*

*Ik ga naast een vrouw zitten.
Naast haar staat een gigantische taart*

in de vorm van de kerk.

De vrouw was gebroken-wit van kleur.

Net als de kerk.

Net als de taart.

Ze zei that the shooting had transformed her

in ways we could never imagine.

I tried to find a way to show you

how this shooting changed my life,

zei ze.

En dus had ze een taart gebakken

in de vorm van de kerk.

Drie weken was ze ermee bezig geweest.

En hij was klaar

net voordat hij niet meer eetbaar was.

Ze had er een prijs mee gewonnen.

Ze had een marsepeinen tuin

om de kerk gemaakt

met negen marsepeinen kerstbomen erin:

één voor elke dode.

En op de kerstbomen zaten negen duiven:

eentje voor elke dode.

Negen zuurstokken:

eentje voor elke –

Ze ging naast de taart staan

en staarde ernaar

en begon te huilen.

Haar tranen

die zwart waren

omdat ze bol stonden van de mascara

vielen op de witte marsepeinen duiven

en dropen langs de kerstboompjes

naar beneden.

I'm so sorry, zei ze.

I'm so so sorry.

En ze bedoelde waarschijnlijk:

sorry voor de mascara op de taart.

Maar heel even dacht ik

dat ze het had over: alles.

Echt alles.

Het alles dat je hart breekt.

Zelfs als je er maar één druppel

van te zien krijgt.

The lights in the Christmas trees

aren't eatable by the way, zei ze.

Ik keek om me heen,

en zag dat iedereen aan het huilen was.

Terwijl ze staarden naar de taart

en de tranen langzaam door het marsepein

werden geabsorbeerd.

Ik was ook aan het huilen.

*Iemand zei dat we misschien een foto
van dit moment moesten maken.
Dus we stonden op en gingen bij elkaar staan.
En terwijl ik huilde
echt huilde
om een taart
toen iemand voorstelde
om een foto te maken
schrok ik.
Ik dacht alleen maar:
ik hoop dat niemand deze foto online zet.
Stond ik daar
achter een gigantische marsepeinen taart
in de vorm van een kerk
met een marsepeinen kruis van Jezus
en achter mij het houten kruis van Jezus
of eigenlijk z'n houten onderbroek
achter mijn hoofd
met mijn poffertjes hoofd.*

*Door op die foto te zijn zou ik natuurlijk het idee geven dat ik het eens
was met alles op die foto – eens met Jezus – eens met het marsepein.
En dat wilde ik niet.
Ik wilde ook laten zien
dat dit niet mijn smaak was
terwijl ik nog steeds aan huilen was.*

Ik lachte voor de foto.

En ik stelde me voor dat iedereen – alle mensen die ik ken me nu toch konden zien.

*En ik kon hun bijgedachtes,
die mijn bijgedachtes waren,
haarscherp horen:*

Een taart?

Na alles wat er gebeurd is?

Een taart??

Je kunt niet vergeven namens de doden?!

*Het is toch geen echte vergeving
als Jezus er iets mee te maken heeft?*

Alles vergeven is alles toestaan.

We gingen naar boven.

*Die avond was er een dienst
voor de slachtoffers.*

En er was een bisschop die een preek hield.

Hij pakte zijn paarse jurk vast.

'I am standing on holy ground.'

'This church was built by slaves

and the children of slaves who were burnt

*on this piece of earth. On their ashes the church was rebuilt again. Their
children*

sang on this piece of earth.'

'Places of deep, excruciating tragedy

have the potential to become holy.'

'I am not saying this church is holy.'

'We are standing on a graveyard.

This is charnel ground.

I mean, holy this peace of earth.

This space, that trembles.

Holy the hands that buried the slaves –

*Holy the way someone opened the door to the basement with a bucket
and some cleaning material and started to sweep the place up. Holy the
bucket*

Holy the dead.

Holy long gone.

The Indian Tribe.

Holy the songs.

Holy the beginning.

Holy the dirt.

Holy kindness.

Holy forgetting.

Holy the river.

The boy.

The future.

The present.

Holy the poems.

Holy the country of grief and grace.

Holy the speaking.

The lamps.

Holy the light.
The eyes.
The actors the scene.
Holy the audience.
Holy you.
Holy the questions.
The questioning.
Holy construction.
Holy the 2000 shoes.
Holy the questioning again.
Holy the inner voices.
Holy the words.
The speaking.
Holy the misunderstanding.
Holy the silence.
Holy the loneliness.
Holy the speaking again.
Holy the misunderstanding.
The silence.
Holy the loneliness.
Holy this cake.

*There is something that made this cake,
and it is the same thing that rebuilt this church. And it is the same thing
that
eventually gives birth to us, again and
again.'*

*De taart stond op het altaar
en hij liep daarnaar toe en zei:*

*'We will eat the cake after the service
because after today it will go bad
and I guess that accounts for everything holy that stays in its form too
long.
And I don't know what will happen after that.
How many of us will die.
Until we find a tragedy that is big enough
to fit us all. Amen.'*

*Ik stond naast een oude zwarte vrouw.
Ze had een moedervlek in haar nek
waar grijs haar uit kwam.
Het leek op een hele kleine staalborstel.
Ze leek een stuk ouder dan de burgerrechten-beweging.
We gingen Stille Nacht zingen.
Ik zong vals.
En zij zong met me mee.
Ze zong mijn valse tweede stem.
En ik dacht: als je van vergeving een lied kunt maken dan klonk het
waarschijnlijk zoals wij nu.
Did you hear that, vroeg ze.
Two people off key in close harmony,
zou ik het lied noemen.*

*Aan het einde van de dienst brak de bisschop het kleine marsepeinen
kruis van Jezus
en brak hem in hele kleine stukjes.
Iemand kwam door het gangpad naar voren met kopjes koffie.
En toen stond iedereen op
en ging naar voren voor koffie
en stukken van de taart.*

*Ik ging naar buiten.
En alle mensen die ik kende
liepen met me mee.
Uiteindelijk draaide ik me om.*

*Een taart is inderdaad niet genoeg.
Maar niks is genoeg.
Vergeving is niet genoeg.
Zelfs als ze een taart had gemaakt
waar een hele familie in had gepast.
Een taart zo groot als de wereld
dan was het nog niet genoeg geweest.
Want niks is genoeg.*

*De bisschop zei dat hij niet te schijterig was om toe te geven dat de
taart hem aan het huilen had gemaakt.
Hij zei dat het hem deed denken aan alle mensen die hun leven geven
om iets te doen*

*dat niet genoeg is.
Wat ik grappig vond.
Want ik wist niet of hij het had
over de vrouw van de taart
of over Jezus.*

*Toen ik de week daarna weer naar Bijbelstudie ging en aan een iemand
vroeg of hij wel eens had moeten vergeven zei hij:*

Forgive?

Forgive?

Honey, I gotta forgive all day long.

epiloog

stan zingt

It's the wind that blows.

The bird floating on the breeze.

*The feather coming loose
and dancing downward.*

It is anywhere the feather lands.

The leaves of grass.

The morning dew.

The petals on the flowers.

It's the roots that travel down.

The maggots in the ground.

*The arrowheads, the daggers
and the bones.*

*It's the boy who lost his name
and all that remains.*

The ashes and the dirt and the stones.

The story never ends as long as it is told.

As long as it is told the story never ends.

The story isn't over 'til it's over.

And when it's over it begins again.

*carole Ik zou graag willen beginnen
met een gedicht.*

Van Antjie Krog.

Uit Het land van genade en verdriet.

Nummer negen:

draagt voor

'wat te doen met het oude

dat zo lustig meestinkt in het nieuwe

het oude virus bemant al flink de nieuwe kleppen

hoe herken je het oude

met zijn racisme en slijm

*zijn onveranderlijke bezittelijke voornaamwoord
wat is de verleden tijd van het woord haat
wat is het symptoom van ontmenselijkt bloed?*

*wat te doen met het oude
dat zo lustig meestinkt in het nieuwe
het oude virus bemant al flink de nieuwe kleppen*

*hoe herken je het oude
met zijn racisme en slijm
zijn onveranderlijke bezittelijke voornaamwoord
wat is de verleden tijd van het woord haat
wat is het symptoom van ontmenselijkt
bloed
van pijn die geen taal wilde worden
van pijn die geen taal kón worden*

*wat moet je met het oude
hoe word je jezelf tussen anderen
hoe word je heel
hoe word je vrijgemaakt in begrip
hoe maak je goed
hoe snijd je schoon
hoe ver kan de tong overhellen naar tederheid
of de wang raken aan verzoening*

een punt

*een lijn die zegt: van hier af aan
van dit moment af gaat het anders klinken
want al onze woorden liggen naast elkaar
op de tafel
bibberend van mensenkleur
nu kennen we elkaar
elkaars hoofdhuid en elkaars geur elkaars
bloed
we kennen de diepste geluiden die
onze nieren maken in de nacht
langzaam worden wij elkaar
opnieuw
nieuw
en h er begint het'*

*stan zingt door
Once upon a time, forever long ago,
in a distant land, forever far away.
There's a world behind these words
we'll never get to know.
Or maybe one fine day
and wouldn't that be great?*

*The story never ends as long as it is told.
As long as it is told the story never ends.
The story isn't over 'till it's over.
And when it's over it begins again.*

*rebekka Dank u wel.
michiel Graag gedaan.
stan Sorry.
carole Het is oké.*

*We take it from here ging in première op
28 september 2016 in de Rotterdamse
Schouwburg*

Van en met:

*Michiel Bakker, Carole van Ditzhuyzen,
Stan Vreeken en Rebekka de Wit*

Muziek en zang: Stan Vreeken

Tekstcoach/dramaturg: Willem de Wolf

*Productie: De Nwe Tijd en Productiehuis Rotterdam. Coproductie: cie.
De KOE*

www.tijdelijkesamenschooling.nl

www.denwetijd.be

*Voor het werk van Peter Handke is gebruik gemaakt van de bundels
Hooggeëerd publiek en andere spreekstukken en Theater 1 in de
vertaling van Karel Muller, uitgegeven door*

A.W. Bruna & Zoon, in 1976

De gedichten van Antjie Krog komen uit haar bundel Kleur komt nooit alleen, in de vertaling van Robert Dorsman uitgegeven bij Podium, in 2002

www.uitgeverijpodium.nl

Tijdelijke Samenschooling (2009) maakt muziektheater en bestaat uit toneelspelers Michiel Bakker en Carole van Ditzhuyzen en muzikant Stan Vreeken. Tijdens hun repetitieprocessen schrijven en maken zij hun eigen teksten en muziek. Doordat de makers ook uitvoerders zijn is er altijd een grote beweeglijkheid in de voorstellingen die niet verloren gaat tijdens een speelperiode. Vrijwel altijd wordt na een aantal voorstellingen het stuk aangepast en doorontwikkeld. Een voorstelling is geen eindproduct, maar beweegt mee met de spelers en hun omgeving. Deze manier van werken zorgt ervoor dat de politieke en maatschappelijke actualiteit in de voorstellingen kan worden meegenomen, wanneer de spelers dat belangrijk vinden. Vanaf 2014 werkt Tijdelijke Samenschooling vanuit Productiehuis Rotterdam

www.tijdelijkesamenschooling.nl

Toneelwerk

We Take it from Here – 2016

The Big Easy – 2015

Marcus Bakker – 2014

Ouagadougou – 2013

Interview – doen alsof het fictie is – 2012

Pocoloco – 2011

Archiv – 2010

Dag 1 – 2009

Rebekka de Wit (1985) studeerde woordkunst aan het Koninklijk Conservatorium Antwerpen. Ze is schrijver en theatermaker. Voor Stel je voor, ik zoek een staat ontving ze de SABAM-Schrijfprijs 2011. En voor Hoe dit het verhaal werd (uitgegeven bij Bebuquin) ontving ze het Laureaat KBC jongtheaterprijs 2011. Haar debuutroman 'We komen nog één wonder tekort' werd gepubliceerd in september 2015. Vanaf september 2016 vormt ze samen met Freek Vielen en Suzanne Grotenhuis de artistieke kern van theatergroep de Nwe Tijd.

www.denwetijd.be

Toneelwerk

Presentatie van een ongecensureerd moppenboek – 2014

Woudlopershandboek – 2013
Heimat – 2013
Hoe dit het verhaal werd – 2011
Stel je voor ik zoek een Staat – 2011

Peter Handke (Griffen, 1942) is een Oostenrijks toneelschrijver, dichter, romancier en essayist.

www.handkeonline.onb.ac.at

Toneelwerk

Publikumsbeschimpfung – 1966*
Weissagung – 1966*
Selbstbezeichnung – 1966*
Hilferufe – 1967*
Kaspar – 1968*
Das Mündel will Vormund sein – 1968*
Quodlibet – 1969

*Der Ritt über den Bodensee** – 1970
*Die Unvernünftigen sterben aus** – 1973
*Über die Dörfer** – 1981
*Das Spiel vom Fragen oder Die Reise zum Sonoren Land** – 1989
*Die Stunde da wir nichts voneinander wußten** – 1992
Zurüstungen für die Unsterblichkeit – Königsdrama – 1997
Die Fahrt im Einbaum oder Das Stück zum Film vom Krieg – 1999
La Cuisine – 2001
Warum eine Küche – 2003
*Untertagblues** – Ein Stationendrama – 2003
Spuren der Verirrten – 2007
Immer noch Sturm – 2010
Euripides/ Helena – 2010
Bis dass der Tag euch scheidet oder Eine Frage des Lichts – 2011
Die schönen Tage von Aranjuez – Ein Sommer-dialog – 2012
Die Unschuldigen, ich und die Unbekannte am Rand der Landstraße –
2015

** Toneelteksten ooit in het Nederlands vertaald/gespeeld*